

Kriminaalmenetluse seadustiku, halduskohtumenetluse seadustiku ja karistusseadustiku ning teiste seaduste muutmise seadus (kriminaal-, väärteo- ja kohtumenetluse erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal)

§ 1. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise ja sõjaseisukorra (edaspidi *erakorraline või sõjaseisukord*) ajal kohaldatakse käesolevat seadustikku, arvestades käesoleva seadustiku 14². peatükis sätestatud erisusi.”;

2) seadustikku täiendatakse 14². peatükiga järgmises sõnastuses:

„14². peatükk

ERAKORRALISE SEISUKORRA JA SÕJASEISUKORRA AJAL MENETLUSTOIMINGUTE TEGEMISE JA KOHTUMENETLUSE ERISUSED

§ 382¹¹. Isiku kahtlustatavana kinnipidamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kuriteos kahtlustatavat kohtu loata kinni pidada kuni süüdistusakti koostamiseni või kokkuleppemenetluse läbirääkimiste alguseni, kuid mitte üle 96 tunni.

(2) Kahtlustatava kinnipidamise kohta erakorralise või sõjaseisukorra ajal koostab uurimisasutus kinnipidamisprotokollu ning teatab sellest 48 tunni jooksul prokuratuurile. Kinnipidamisprotokollu sisu tehakse kahtlustatavale teatavaks.

(3) Kahtlustatav kuulatakse erakorralise või sõjaseisukorra ajal üle viivitamata, kuid hiljemalt 72 tundi pärast kinnipidamist.

(4) Erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevatel erandlikel asjaoludel, eelkõige kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse või samaaegsete kriminaalasjade paljususe korral võib prokuratuur uurimisasutuse taotlusel anda loa käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kinnipidamise tähtaja pikendamiseks kokku kuni seitsme ööpäevani.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud luba antakse kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ja peab sisaldama järgmisi andmeid:

1) loa andja;

2) loa andmise kuupäev ja kellaaeg;

3) selle isiku nimi, kelle kinnipidamise pikendamiseks luba antakse;

4) kinnipidamise tähtaeg.

(6) Kui prokuratuur veendub erakorralise või sõjaseisukorra ajal isiku vahistamise vajaduses, koostab ta vahistamisaotluse ja korraldab kinnipeetu toimetamise selle taotluse lahendamiseks kohtusse tema kahtlustatavana kinnipidamisest alates 96 tunni jooksul.

§ 382¹². Jälitustoiminguks loa andmise vormistamine

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal vormistatakse käesoleva seadustiku § 126⁴ lõigetes 2 ja 3 nimetatud kirjalik luba 48 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates.

§ 382¹³. Jälitustoimingust teavitamine

(1) Kui jälitustoimingu tegemise loa tähtaeg lõpeb või mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaeg lõpeb erakorralise või sõjaseisukorra ajal, teavitab jälitusasutus isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud, kahe kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist.

(2) Käesoleva seadustiku § 126¹³ lõikes 6 nimetatud teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust kahe kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist.

§ 382¹⁴. Kriminaal- ja kohtutoimiku dokumentide tõlkimine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kriminaal- ja kohtutoimiku dokumendid, mis ei ole eestikeelsed, jätta eesti keelde tõlkimata erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevatel erandlikel asjaoludel ning menetleja ja menetlusosaliste või kohtumenetluse poolte nõusolekul.

(2) Juhul kui kohus peab vajalikuks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud dokumendile eestikeelse tõlke lisamist, annab kohus tähtaja tõlke esitamiseks.

§ 382¹⁵. Kriminaalasja läbivaatamise territoriaalse kohtualluvuse muutmise

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal on Riigikohtu esimehel õigus muuta õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks kriminaalasjade läbivaatamise territoriaalset kohtualluvust, juhul kui erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu ei ole võimalik kriminaalasja läbi vaadata käesoleva seadustiku §-des 24–27 sätestatud kohtualluvuse kohaselt.

§ 382¹⁶. Kriminaalasja arutamise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal otsustab kohus kohtu alla andmise kümne päeva jooksul arvates kriminaalasja kohtusse saabumise päevast ning kohtuotsus kuulutatakse välja hiljemalt järgmisel päeval pärast kohtuotsuse tegemist.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldu kohtulikule arutamisele käesoleva seadustiku §-s 268¹ sätestatud mitme kriminaalasja üheaegse arutamise keeld.

§ 382¹⁷. Kriminaalasja arutamise peatamine maakohtus ja ringkonnakohtus

(1) Kohus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal peatada kohtusse saadetud kriminaalasja kohtuliku arutamise või kriminaalasja apellatsiooni korras arutamise, kui asja arutamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Asja arutamise peatamise vormistab kohus käesoleva seadustiku § 145 sätteid järgides määrusega.

(3) Kohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

§ 382¹⁸. Kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise peatamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Riigikohus menetlusse võetud kriminaalasja läbivaatamise peatada, kui asja läbivaatamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Kriminaalasja läbivaatamise peatamise vormistab Riigikohus käesoleva seadustiku § 145 sätteid järgides määrusega.

(3) Riigikohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

(4) Kriminaalasja läbivaatamise peatamise korral katkeb käesoleva seadustiku § 363 lõikes 7 sätestatud menetlustähtaja kulgemine ja peatamise lõppemisel algab tähtaja kulgemine täies ulatuses uuesti.

§ 382¹⁹. Kohtuotsuse ja -määruse täitmisele pööramise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib prokuratuur taotleda kohtult süüdimõistva kohtuotsuse või kohtumääruse viivitamata täitmisele pööramist, kui kohtulahendi hilisem täitmine on raskendatud või võimatu või viivitamatu täitmine on vajalik riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardava vahetu ohu kiireks tõrjumiseks.

(2) Kohus otsustab kohtulahendi viivitamata täitmisele pööramise käesoleva seadustiku § 145 sätteid järgides määrusega.”.

§ 2. Halduskohtumenetluse seadustiku muutmine

Halduskohtumenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) seadustikku täiendatakse §-ga 9¹ järgmises sõnastuses:

„§ 9¹. Haldusasja kohtualluvuse muutmine erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal

Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal on Riigikohtu esimehel õigus õigusemõistmise korrakohaseks toimimiseks muuta haldusasjade läbivaatamise kohtualluvust, juhul kui erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu ei ole võimalik haldusasja läbi vaadata käesoleva seadustiku §-de 7–9 kohaselt.“;

2) seadustikku täiendatakse §-ga 95¹ järgmises sõnastuses:

„§ 95¹. Menetluse peatamine erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra tõttu

Kohus võib kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal menetluse peatada, kui asja menetlemine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.“;

3) paragrahvi 133 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib kohus oma õiglase äranägemise kohaselt asja läbi vaadata lihtsustatud korras, kui kaitseolukorrast tulenev vajadus asja kiireks läbivaatamiseks kaalub üles kaebusega kaitstava õiguse riive või kaebusega kaitstava õiguse riive on väheintensiivne.“.

§ 3. Karistusseadustiku muutmine

Karistusseadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 81 lõiget 7 täiendatakse punktidega 2¹ ja 2² järgmises sõnastuses:

„2¹) kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal kriminaalasja kohtuliku arutamise peatamise korral kuni menetluse uuendamiseni;
2²) väärteo korral kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajaks;“;

2) paragrahvi 81 lõike 8 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Käesoleva paragrahvi lõike 7 punktides 1–2¹ sätestatud juhtudel ei uuene aegumine, kui kuriteo lõpuleviimisest on möödunud viisteist aastat.“.

§ 4. Kohtute seaduse muutmine

Kohtute seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kriminaalasja kiirmenetluses lahendamiseks, väärteo eest karistuse mõistmiseks, tõkendi kohaldamise või haldustoiminguks loa andmise otsustamiseks või kui kohus leiab, et see on õigusemõistmise huvides vajalik, võib kohtuistungit pidada ka muul ajal.“;

2) seadust täiendatakse §-ga 37² järgmises sõnastuses:

„§ 37². Maakohtu või ringkonnakohtu juurde riigikaitsekohtu kolleegiumi moodustamine

Riigikohtu esimees võib kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud sõjaseisukorra ajal, kui tavapärane õigusemõistmine kohtutes on takistatud, moodustada maakohtu või ringkonnakohtu juurde karistusseadustiku 24. peatükis sätestatud süütegude kiireks menetlemiseks eraldi kolleegiumi ning määrata kolleegiumisse kohtunikke käesoleva seaduse § 57 lõikes 2¹

sätetatud tingimustel ja korras.“;

3) paragrahvi 45 lõiget 1¹ täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) anda erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal juhiseid õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks.“;

4) paragrahvi 57 täiendatakse lõigetega 2¹–2³ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Riigikohtu esimees kuni erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lõppemiseni saata maakohtu, halduskohtu ja ringkonnakohtu kohtuniku tema nõusolekuta teenistusülesandeid täitma väljapoole alalist teenistuskohata teise sama astme või madalama astme kohtusse, kui see on vajalik õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks. Kohtuniku teise kohtusse saatmine kooskõlastatakse eelnevalt vastavate kohtute esimeestega.

(2²) Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kohtu esimees õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks kuni erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lõppemiseni saata kohtuniku tema nõusolekuta teenistusülesandeid täitma teise sama kohtu kohtumajja, mis asub väljapool kohtuniku alalise teenistuskoha asulat.

(2³) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2¹ ja 2² nimetatud juhtudel ei või kohtunik keelduda asja arutamisest teises sama astme või madalama astme kohtus või teises sama kohtu kohtumajas.“.

§ 5. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmine

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) seadustikku täiendatakse §-ga 355¹ järgmises sõnastuses:

„§ 355¹. Menetluse peatamine erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra tõttu

Kohus võib kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra ajal menetluse peatada, kui asja menetlemine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.“;

2) paragrahvi 405 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kaitseolukorra lahendamiseks väljakuulutatud erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib kohus hagi menetleda käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud viisil ja korras, kui kaitseolukorrast tulenev vajadus asja kiireks läbivaatamiseks kaalub üles hagiga kaitstava õiguse riive või hagiga kaitstava õiguse riive on väheintensiivne.“.

§ 6. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2020. aasta 1. juulil.

Henn Põlluaas
Riigikogu esimees

Tallinn „...“ 2019

Algatab Vabariigi Valitsus
..... 2019. a nr